

FALDER UNGDOMSKRIMINALITETEN?

"De resultat som Kyvsgaards undersökning bidrar med förmår därför inte övertygande visa att antalet ungdomar i hela Danmark som begår brott och särskilt sådana ungdomar som begår grova brott skulle vara lägre än för tio år sedan."

Sådan skriver Hannu Takala i en anmeldelse af min bog "Ny ungdom? Om familie, skole, fritid, lovløydighed og kriminalitet" i NTFK nr. 2, 1993, s. 158. Jeg havde ikke tænkt mig, at jeg ville reagere på den anmeldelse, som jeg i øvrigt er glad for: men et netop afholdt foredrag om hogen på Institut for Kriminologi i Oslo har understreget nødvendigheden af at give en offentlig kommentar til de spørgsmålstegn. Hannu Takala og – i anden sammenhæng – Jan Ahlberg har sat ved undersøgelsens resultater.

Takalas bemærkning vedrører spørgsmålet om, hvorvidt en påvisning af fald i den selvrapporterede kriminalitet blandt unge i en forstadskommune til København kan tages som tegn på, at ungdomskriminaliteten generelt er faldet. Jeg vil give ham ret i, at det kan være problematisk. Derfor er det også vigtigt at påpege, at resultatet fra undersøgelsen af selvrapporteret kriminalitet støttes af udviklingen i den registrerede kriminalitet. Denne har fra begyndelsen af 80'erne vist et stadigt fald i antal afgørelser for unge lovovertrædere. Det forhold berører Takala ikke i sin anmeldelse.

Det gør Jan Ahlberg derimod i indlæg i BRÅ-Apropå nr. 1 og 2 1992. Han diskuterer i begge artikler udviklingen i den registrerede ungdomskriminalitet i Sverige – et forhold jeg også berører i min bog. Samtidig antyder han, at de forhold, der ifølge hans vurdering sandsynliggør, at faldet i den registrerede ungdomskriminalitet i virkeligheden er falsk, måske gælder i andre lande og altså også i Danmark. Relevansen af Ahlbergs kritik blev livligt diskuteret under mit møde i Oslo, og jeg skal derfor søge at påvise, at for Danmarks vedkommende forekommer kritikken forfjet.

Ahlberg siger, at faldet i den registrerede ungdomskriminalitet skyldes, at politi og retsvæsen er blevet så overbebyrdede med sager, at de har måttet opgive dels at opklare især mange af de forbrydelser, unge begår, og dels har måttet anvende sig af påtaleundladelser og andre "sideventiler" til at tage trykket fra et overbelastet straffesystem. Dvs. at faldet i den registrerede ungdomskriminalitet antages at være et kunstprodukt af faldende opklaringsrisiko og af, at der i flere sager ikke rejses tiltale.

Opklaringsrisikoen er imidlertid ikke i Danmark – som i Sverige – faldet drastisk. Opklaringsprocenten for ejendoms-kriminalitet har – også når hensyn tages til de forhold, der kunstigt har påvirket denne procent i gunstig retning¹ – holdt sig ganske konstant. Ser man på de forbrydelsestyper, som især mange unge begår, kan der for nogle, men absolut ikke alle, nok spores en vis faldende tendens. Opklaringsprocenten for indbrud er således faldet fra 16 til 11% i løbet af 80'erne, og for andre former for simpel tyveri (ekskl. butikstyveri) er den faldet fra godt 14 til 12%. Det, der imidlertid er bemærkelsesværdigt, er, at *de, der*

¹ Fra 1990 indgår som noget nyt opklarede sager mod mindreårige i beregningen af den samlede opklaringsprocent. Samtidig er der indført nye registre for cykler, hvilket har medført en tilsyneladende stigning i opklaringen af cykeltysterier. Samlet skønnes disse forhold at medføre en kunstig stigning i opklaringsprocenten på ca. 1.5 procentpoint. Se Kriminalstatistik 1990 s. 9–10.

opdages for deres forbrydelser, bliver ældre og ældre. Gennemsnitsalderen for dem, der får en afgørelse for ejendoms kriminalitet, er i løbet af 80'erne steget fra 26 til 31 år. For de kriminalitetsarter, som især unge begår, er der sket en stigning i gennemsnitsalderen på 2 år. Såfremt Ahlbergs antagelse på denne baggrund skulle være korrekt, måtte man samtidig antage, at politiet var blevet dårligere og dårligere til at opklare unges kriminalitet, men bedre til at opklare de ældres. Og det lyder vel ikke særlig sandsynligt.

Den anden antagelse, om at flere sager går gennem sideventilerne i form af påtaleundladelser mv. og dermed ikke indgår i opgørelser over registreret kriminalitet, kan heller ikke forklare faldet i ungdomskriminalitet i Danmark. Oplysninger om antal påtaleundladelser indgår således i den danske kriminalstatistik og dermed også i de beregninger, jeg har foretaget af kriminalitetsudviklingen i aldersgrupperne. Ser man særskilt på udviklingen i brug af påtaleundladelser, er det også bemærkelsesværdigt, at sådanne afgørelser – i modsætning til hvad Ahlberg synes at formode – i stadig stigende grad anvendes over for ældre. Mens der i løbet af 80'erne er sket en fordobling i antal påtaleundladelser over for unge, er der for aldersgrupperne over 40 år sket en tredobling. De sideventiler, der skal tage trykket fra straffesystemet, bruges altså mere og mere på de ældres stigende kriminalitet.

Kriminalitetsudviklingen – vurderet ud fra den anmeldte kriminalitet – har i øvrigt ikke været så kraftig i Danmark i 80'erne, som den har i Sverige. Den stigning, der har været, skete primært i begyndelsen af perioden, mens der fra slutningen – hvor faldet i den registrerede ungdomskriminalitet bliver tydeligt – har været en stagnerende tendens. Butikstyveri afviger fra dette mønster, idet antallet er mere end tredoblet siden 1980. Det – sammen med en stadig stigende opklaringsprocent for butikstyveri – må tages som udtryk for en større tilbøjelighed til at involvere politiet, når butikstyven tages på fersk gerning. Men hvorfor der kun er sket en fordobling i antal unge, der tages på fersk gerning for butikstyveri, mens der er sket en femdobling af antal ældre, er vanskeligt at forklare, såfremt man ikke antager, at det afspejler det ændrede aldersbillede for kriminalitet, jeg omtaler i min bog.

Det er muligt, at ændringerne i den registrerede kriminalitet for aldersgrupperne kan forklares ud fra tekniske eller ressourcemæssige forhold i både Norge og Sverige. Men jeg synes, det er vanskeligt at gøre det for Danmarks vedkommende.

Britta Kyvsgaard

Københavns Universitet